

det er jo klart, at en Forandring af Lovstæderne — det er jo en saadan, der har givet den særegne udvortes Anledning til, at denne Sag er reist — vilde, forsaavidt de ere knyttede til Grundloven, kræve en Grundlovsforandring, og man maatte altsaa for Diebliffet standse ved Dnsket om Lovstædens Afstaffelse, forsaavidt man vilde være utilbgielig til at gaa ind paa en Grundlovsforandring. Svad der derimod er en anden Sag og vist i de almindelige bürgerlige Forhold har endnu mere presserende Vægt, er Vidne- og Parts eden, som jo ogsaa blev Stenstand for Særlig Dmtale igaar, og som man jo vistnok ikke ialtsald ikke endnu vil være tilbgielig til at ophæve. Med Hensyn til den bliver Spørgsmaalet det, som den meget ærede Minister igaar opfattede: Under hvilke Former kan der siges at foreligge en virkelig Ed og under hvilke Former ikke? Og til Forklaring deraf maatte der jo søges en Definition paa, hvad en Ed vil sige. Man har da gjort et Forsøg paa at definere den saaledes, at, for at der efter den almindelige Løftegang og Sprogbrug skal kunne siges at foreligge en Ed, maa der dertil være knyttet Paaberaabelsen af en enten hjælpende eller straffende Gud. Dette, forekommer mig, vilde fra Løftens Side være en korrekt Definition; thi efter denne Forklaring ser jeg, at der i Eden kunde ligge en forøget Bekræftelse paa Sandheden af en afgiven Erklæring; men vor Lovgivning har fraveget denne Definition, og den kan derfor ikke mere fastholdes. I Eden for de mähriske Brødre finder der efter Lovgivningen ikke nogen saadan Paakaldelse Sted af en straffende eller hjælpende Gud; men Eden aflægges af de mähriske Brødre for den almægtige Guds Afsyn, eller hvorledes Udtrykkene ere. Den nævnte Side af Eden er altsaa ikke der opretholdt og kan altsaa ikke nu betragtes at høre med til en gyldig og gjældende Definition. Jeg maa maakte herved bemærke, at det oprindelige Grundlovsudkast havde optaget en Edsformular, saaledes som den var hjemlet ved Forordningen om de mähriske Brødres Edsaflæggelse, idet der dertil kun skulde aflægges en Ed under Paakaldelsen: „For den almægtige Guds Afsyn“, saavidt jeg erindrer. En anden Definition af Eden er den, at der til Eden hører en Paakaldelse af Gud, og jeg antager, man derved forstaar Paakaldelse af en personlig Gud. Ogsaa denne Betragtning har faaet en vis Fortolkning i vor tidligere Lovgivning paa dette Omraade, idet Begrebet personlig Gud og Troen paa en saadan i sin Tid er blevet gjort en Del vagt. Hvis jeg ikke huller feil, findes der en Forordning, jeg erindrer ikke fra hvilket Aar, der bestemmer Eden for Forholdene i Ostindien under den Frankebarste Mission, og hvor det anerkjendtes som en gyldig Ed, naar Hinduerne, de Indfødtte, Bedningene, bleve edfæstede under Paaberaabelser af et eller andet religiøst Begreb, der laa indenfor

deres Tankerække. Allerede dette Strid har, forekommer det mig, ledet os betydeligt bort fra den Opfattelse af Eden, at den absolut kræver Paakaldelsen af en personlig Gud; thi man vil dog vel neppe komme ind paa, at et hvilket som helst hedenst Gudsbegreb skulde kunne falde ind under Begrebet en personlig Gud. Det forekommer mig ogsaa, at i jo høiere Grad Betragtninger af mere eller mindre hedenst Natur komme frem, og jo mere vakkende Opfattelsen af Begrebet en personlig Gud bliver gjort, desto mere vil det være umuligt at fastholde den Definition af Eden, som jeg her drøler ved, og det forekommer mig ogsaa, at der i hele vor Tankegang og ogsaa i vor Sprogbrug ligger en noget anden Opfattelse. Man søger Bekræftelse ved Ed i saadanne Tilfælde, hvor andre Beviser styrte eller ikke vise sig tilstrækkelige. Man søger derigjennem en større Garanti for Sandheden, og denne større Garanti søger man paa det personlige Omraade. Man søger at skaffe sig den størst mulige personlige Garanti for, at en Mand's Erklæring virkelig stemmer med Sandheden. Men nu vil jeg dog nok spørge, om man virkelig vil tro, at der tilveiebringes en større personlig Garanti for den Vedkommendes Sandhed derved, at han bliver tvungen til at svære paa en personlig Gud, paa hvilken han slet ikke tror? Jeg ser ikke, at der derigjennem i fjerneste Maade vil kunne tilveiebringes en større personlig Garanti for Sandheden, end om man ganske undlod en saadan Ed. Ja, jeg vil gaa videre: Jeg vilde sætte større Lid til en personlig Erklæring af en saadan Mand uden nogen Paaberaabelse, idet jeg anser en Paaberaabelse af Noget, hvorpaa man ikke selv tror, for at være snarere til Svækkelse for Sandheden af en afgiven Erklæring end det Modsatte. Men naar vi opfatte Eden saaledes, at dens Diemed, dens Grundvæsen kun er det at kræve den størst mulige personlige Garanti for Sandhed, som kan opnaas, saa er man kommen ind paa det enkelte Individ's Samvittighedsforhold, og da ser jeg ikke rettere, end at vi ere henviste til ikke at søge nogen mere begrænset Definition paa Edens Begreb end den, som selve Ordet Ed eller Ordene: „Jeg sværger“ fører til. Ordene: „Jeg sværger“ betyde ikke Andet end dette: Jeg aflægges Ed, og dersom der er Tvivl derom, vil man jo kunne sætte de sidstnævnte Ord istedetfor. Man vil til Edsformular kunne bruge de Ord: Jeg aflægges Ed paa det og det, og naar man bruger disse Ord, kan jeg ikke se Andet, end at der ikke vil kunne reises Tvivl om, at en Ed er aflagt. Naar den Paagjældende selv erklærer: Jeg aflægges Ed paa det og det, bliver det hans egen Sag, hvilket Begreb han i sin egen Samvittighed knytter til Edsaflæggelsen, og det er klart, at for dem, der fastholde Troen paa en personlig Gud, vil en saadan Edsaflæggelse fremdeles vedblive at have den samme Vægt og Betydning; de, der ikke gjøre det, ville i det Sæle